

הערות במלאכת הוצאה לדף היומי - שיעור 251

I. תורת העקירות וההנחות

(א) אי הוצאת חפץ מרה"י לרה"ר או העברת ד' אמות ברה"ר המחייב והעקירה וההנחה רק אופן שחל החיוב אי נמי העקירה וההנחה המחייב (ספר תוצאות חיים זף ג) עיין בתוספות (עירונין ל"ג: ד"ס והל) דהמעביר ברשות הרבים ד' אמות חייב וא"צ שתהיה העקירה וההנחה ברה"ר דוקא אלא אפילו עקר והניח ברה"י ובאמצע העביר ד"א ברה"ר חייב והרשב"א (שם ז"ג) חולק ע"ז וסובר דאינו חייב עד שיעקור ויניח ברה"ר והט"ז (ש"ז - ז) וש"ע הרב (ש"ז - ז) והחזו"א (פ"ז - סוף סק"ט) פסקו כרוב הראשונים שהם הרשב"א והריטב"א והרמב"ם שהאיסור רק מדרבנן וע"י נכרי הוא שבות דשבות ובמקום מצוה מותר ועיין בשש"כ (ל - הערה קכ"ח) דאף אם הנכרי עמד לפוש מותר דאדעתיה דנפשי עביד וכן דעת הגרי"ד מבריסק ואם רגיל לעמוד או בהכרח צריך לעמוד אפשר חשיב העקירה החדשה לצורך הישראל (שש"כ הערה קמ"ז)

1. ולכן כתב השש"כ (ל"ז - הערה ל"ז) דמותר לומר לנכרי להביא את התינוק למול מרה"י לרה"י דרך רה"ר גמורה כיון שאין היהודי אומר לו לפוש באמצע וע"ע במ"ב (של"ח - סק"ח) דלא משמע כן ואפשר משום דלכתחלה ימול בביתו ואינו חשיב כביטול מצוה
2. וכן יש אומרים דמותר לצוות נכרי שיוליך אדם היושב בכסא נכים בשבת לצורך מצוה באופן הנ"ל (שו"ת מחזה אליהו ט) (ועיין בשיעור 86)
3. אמנם דעת הדגול מרכבה (רס"ו - סק"י) דמי שיוציא חפץ מרה"י לרה"ר בשבת אין לו תקנה אלא לרוץ ולחזור לאותו רה"י שהוציא משם ולכאורה הוא כשיטת התוספות הנ"ל אבל המג"א (ש"ח - ט) לפי שיטת השו"ת ארץ צבי (ט"ו) סבר דצריך לעמוד מיד דהנחה בלא עקירת איסור אינו חמור כל כך (שיעור 37)
4. ויש מתירים הבאת ספר תורה ומאכלים לשבת ע"י נכרי באופן הנ"ל (שיעור 111)

(ב) רוק שנתלש מגרוננו לפיו אם זה חשיב עקירה ועיין בעירונין (ז"ח): ובשו"ע (ש"ג - ג) די"א שלא ילך ד' אמות ברה"ר עד שירוק והערוך השלחן (ש"ג - ז) הביא הטעם דכיון דלמשדיה קאי הוי משוי אמנם כל שאינו מוכן לזרקו הוי כחלק מגופו שכל אדם יש לו רוק בפיו משא"כ כשעומד לזרקו שוב אינו כגופו ואם הלך כבר ד' אמות ולא עמד עדיין צע"ג מה לעשות דאם ירוק או יעמוד או אפילו יבלע זהו הנחתה וגם לא ירוק כאשפה גבוה י"ט ורחב ד' על ד' או in sewer וי"א דהנחה על מקום פטור הוא עצה רק אם הוא בתוך הד' אמות (חיזוק לבית יעקב זף ז) ועיין בבה"ל דבכרמלית יש להקל דיש חולקין וסוברין דאף ברה"ר מותר אבל לא ברה"ר שלנו דלכמה פוסקים הוא רה"ר אמנם הערוך השלחן (ש"ג) כתב בלשון דיש להחמיר משום דהרמב"ם בפירוש המשניות (ז"ח): כתב דאין הלכה ברבי יהודה דמי שנתלש רוקו מפיו שאסור לו להלך ד"א מ"מ פסק הבה"ל דלרבי יהודה הוא איסור דאורייתא וכ"כ הטור וש"ע כרבי יהודה וצ"ע

(ג) עקירה בלא הנחה או איפכא אסור מדרבנן ועיין בבאר היטב (ש"ז - ז) דמכרמלית לרה"ר מותר דלא גזרינן גזירה לגזירה (עבודת הגרשוני) והיד אהרן חולק עליו ולכן אין יכול לעצור הכדור שמתגלגל ברה"ר ואפילו ברגלו שאין זה חשיב שינוי ובכרמלית בשינוי יש להקל אמנם כובע המתגלגל אפשר לומר דעקירת הרוח לא חשיב עקירה כלל ויותר קל מעקירת נכרי ודלא אסור לעשות הנחה לחוד וכ"ש בשינוי וכ"ש בכרמלית

(ד) אין המוציא חייב עד שיעקור ויוציא כל החפץ בבת אחת (שם ח: ה"י זירוז דקני ושם ז"ח): ולכן ע"י נכרי או קטן או שינוי חשיב שבות דשבות (ועיין בספר נתיבות שבת פרק ז צלחיות)

II. מה נקרא מלבוש

(א) עיטוף הגוף בדבר שדרך להתעטף בו ואפילו זה רק למקצת בני אדם ואפילו רק מקצת

הגוף וצריך הנאת הגוף אג"מ (ב - ק"ח - ק"ח). ועיין (מדיס נ"ה) דהרועים יוצאין בשק עבה וביריעה מפני הגשמים דמתעטף בו כדרך מלבוש ואף שכוונתו רק לאצולי מטינוף שו"ע (ש"ב - י"ג-י"ד) וזה נקרא מלבוש גמור ומגו דהוה בגד להאי הוה בגד להאי

(ב) אפילו בלא עטיפת הגוף מ"מ כיון שזה נכנס בגופו להסר צער הגוף נחשב מלבוש משא"כ באוכל לתוך פיו שזה משאוי. כגון מוך שבאזנו ובמוך שבסנדלה ובמוך שהתקינה לנדתה ובפלפל ובגרגיר מלח בפיה מותר לצאת בשבת עיין (שבת ס"ד:) ושו"ע (ש"ג - ט"ו)

(ג) אפילו בלא עטיפת הגוף ולא נכנס בגופו כגון מקל של חיגר או סומא שאינו יכול לילך בלא מקל מותר דהו"ל כמנעל דידיה. ועיין בספר בתוספות שבת (ס"ק ל"ז) דאם יכול לילך בלא מקל אסור מתרי טעמי (כ) דלא הוה תכשיט (כ) דחיישינן דלמא אוחו בידו ואתי לאתויי ד' אמות ברה"ר. ועיין בבה"ל שיש כאן דאורייתא (ש"ב - י"ז ד"ה חצ"ל)

(ד) לבוש על גוף האדם ואין משתמש לגופו מותר. כגון שעון יד לשיטת האג"מ (ב - ק"ח) וראיתו מטבעת שיש עליה חותם לאיש שתשמישו הוא למלאכה שאסורה וסודר שבצוארן לקנח בו פיו ועיניו ולא צריך להקיף כל הגוף משא"כ במלבוש גמור

(ה) תיבה על ראשו משום הגשמים אין יוצאין בו (ש"ב - כ"ה) דאין דרך להתעטף בו ובשק מותר משום דרך הרועים לצאת בו. ועיין במ"ב (ס"ק ט"ג) להרא"ש שק מלבוש אבל שק ממש לא. ולהרשב"א דאפילו שק ממש מותר אם דרך הרועים כן.

(ו) ועיין בשו"ת מהרש"ג (ז - מ"ח) דכל שהוא לבוש על דרך שבני אדם מחשבין ללבישה מותר וכל שהוא לבוש על דרך שבני אדם אין מחשבין אותו ללבישה אלא להוצאה והוי מוצא בשבת ואסור

III. עירובין בעיר גדולה

(א) עירות ווארשא וויען אמסטערדאם אנטווערפן פאריז היו שם ס' רבוא והיו שם עירובין ובווארשא היו יותר מב' פעמים ס' רבוא יהודים חסידים וצדיקים ואנשי מעשה ועד המלחמה היו שם עירוב ואין פוצר פה ובפאריז התירו הגאון החזו"א והגאון רב חיים עוזר גראזינסקי זצ"ל לערב עיין שו"ת משנה הלכות (ס - ז דף 76 ד"ה והשניט)

(ב) ועיין אג"מ (קל"ט - ה ד"ה ולכן) יש חילוק בין רה"ר דעיר לרה"ר דדרכים בדרכים אם אין עוברין שם ס' רבוא הרי ממילא אין שם ס' רבוא ואין רה"ר ורה"ר דעיר הפירוש עוברין בו בעיר לא בכל רחוב ורחוב אלא שצריך להיות בחוץ ס' רבוא בעיר ועיין אג"מ (ד - פ"ז) דצריך לאמוד כמה תושבים יהיו נמצאים שיהיו מהם אינשי שנמצאו ברחובות שסך כזה שהיה במדבר ממילא צריך ד' או ה' פעמים ס' רבוא ולכן בברוקלין די ש' ג' מיליון אנשים יש כאן ס' רבוא ברחובות ויש רה"ר דאורייתא אבל בווארשא היו שם רק 1.8 מיליון ולכן לא היה ס' רבוא ברחובות ורק שם מועיל עירוב ולא בברוקלין

(ג) ועיין משנה הלכות (ח - ט) שהביא המאירי דרה"ר הוא דרך שיש ברחבה ט"ז אמה ומפולש משני ראשיו עד דיוכל אדם לעבור ביושר בלי עיכוב ושיהא הרחוב מפולש מקצה לקצה אשר באמת אינו מצוי כלל בעירות גדולות ולזה נהגו לערב בכרכים גדולים מאד ולא חששו למה שיש שם ס' רבוא כיון שאין שם רה"ר מפולש מטעם זה מערבין ווארשא וויען ועוד כמה עירות שהיו שם ס' רבוא

(ד) ועיין אג"מ (ב - ק"מ - ו - כ"ח - ז - ו) שהביא ראיות שמפולשת הוא על הרחובות שיהיו מפולשות משער לשער ולא השערים מכוונים ולכן אפילו הולכים באלכסון (an angle) יש בו דין רה"ר וכן משמע משו"ע (שמ"ח - ז) שלא מחלק בין עיר שיש בה ס' רבוא לעיר שאין בה ס' רבוא דדוקא בחומה צריכים מפולש עיין רש"י (עירוזין ו ד"ה רה"ר) בתיבת (או) מפולש דוקא אם חומה